

Gdańsk 10.08.2018

dr hab. Maciej Grzywacz prof. AM
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku,
Wydział Dyrygentury Chóralnej,
Muzyki Kościelnej,
Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu.

Zlecniodawcą niniejszej recenzji jest Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

Recenzję w przewodzie doktorskim mgr Marka Kądzieli w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka, sporządziłem na prośbę pani dziekan prof. dr hab. Ireny Wiselki-Cieślak, przesłaną do mnie w imieniu Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu w piśmie z dnia 19 czerwca 2018 roku.

Otrzymałem niezbędną dokumentację złożoną przez doktoranta, a także dokumentację dotyczącą dotychczasowych czynności przewodowych.

Recenzja dorobku artystycznego oraz pracy doktorskiej mgr Marka Kądzieli pt. „Kształtowanie indywidualnego języka improwizacji i kompozycji w kontekście głównych nurtów współczesnego jazzu”.

Recenzja dorobku artystycznego doktoranta

Urodzony w 1982 roku w Kielcach Marek Kądziela jest gruntownie wykształconym muzykiem. Uczęszczał do PSM I st. w Opocznie, gdzie uczył się w klasie fortepianu. Następnie kontynuował naukę zamieniając fortepian na gitarę w PSM II st. w Tomaszowie Mazowieckim, w PSM II st. Im Fryderyka Chopina w Warszawie oraz w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w Instytucie jazzu i Muzyki Rozrywkowej. Studia muzyczne ukończył w Carl Nielsen Academy of Music w Danii uzyskując maksymalną ocenę.

Marek Kądziela ma na swoim koncie wiele nagród m. in. Oscara Jazzowego dla najlepszego Łódzkiego jazzmana, nagrodę dla osobowości muzycznej w konkursie „Bielska Zadymka Jazzowa”, wyróżnienie w konkursie „Jazz nad Odrą” i I nagrodę w konkursie gitarzystów jazzowych „Guitar City”. Brał również udział w wielu festiwalach jazzowych w kraju i zagranicą, np. w Budapeszcie, Pradze, Toruniu, Sopocie, Jeleniej Górze czy w Łodzi.

Gitarzysta uczestniczył w różnorodnych projektach muzycznych. Koncertował m. in. w trio z perkusistą Krzysztofem Gradziukiem i kontrabasistą Maciejem Garbowskim, z saksofonistą Maciejem Obarą i perkusistą Michałem Trelą w zespole „Electrically”, z trębaczem Piotrem Damasiewiczem jako Damaś/Kądziela Quartet, w projekcie „Kibrick” z udziałem amerykańskiego saksofonisty Marca Bernsteina, z czeskim pianistą Vitem Kristanem, z amerykańskim trębaczem Stevenem Bernsteinem, z pianistą Marcinem Maseckim, w kwartecie saksofonisty Tomasza Pruchnickiego, czy w zespole trębacza Piotra Wojtasika „Tribute to Akwarium”. Marek Kądziela tworzy również autorskie przedsięwzięcia. Wśród nich uwagę zwracają projekty: „Marek Kądziela ADHD” z udziałem muzyków z Niemiec, Danii i z Polski, MK Kwadrat stworzony wspólnie z bratem gitarzysty, saksofonistą Maciejem Kądzielą i muzykami z Danii oraz duet Kądziela – Wójciński, powstały na zamówienie wytwórni płytowej For – Tune.

Muzyk dał się również poznać jako edukator i animator życia muzycznego. Jest założycielem szkoły muzycznej działającej w Łódzkim centrum kulturalnym „Bajkonur”, nauczycielem gitary jazzowej w Zespole Szkół Muzycznych II st. W Łodzi, prowadził warsztaty muzyczne w Polsce, Danii, w Niemczech, na Litwie i Ukrainie. Marek Kądziela organizował także koncerty i jam sessions w Łodzi i w Warszawie prezentując artystów polskich i zagranicznych.

Dyskografia gitarzysty obejmuje trzynaście pozycji. Dokumentacja zawiera zdjęcia okładek płyt wraz ze szczegółami dotyczącymi wykonawców i wydawców. W dokumentacji znajduje się również lista koncertów z lat 2013 – 2016. Koncerty odbywały się w renomowanych klubach jazzowych oraz na festiwalach polskich i zagranicznych. Część z nich jest udokumentowana kopiami plakatów, lub wydrukami informacji ze stron internetowych.

Do pełni obrazu działalności artysty brakuje spisu koncertów z lat poprzedzających rok 2013 i z roku 2017. Na podstawie dostarczonej mi dokumentacji, pomimo wspomnianych jej braków, dorobek gitarzysty oceniam wysoko i stwierdzam, iż Marek Kądziela jest bardzo utalentowanym, wszechstronnym, aktywnym muzykiem i twórcą, biorącym udział w wielu wartościowych muzycznych przedsięwzięciach.

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska Marka Kądzieli pt. „Kształtowanie indywidualnego języka improwizacji i kompozycji w kontekście głównych nurtów współczesnego jazzu” to praca pisemna wraz z dziełem artystycznym zarejestrowanym na płycie CD. Dzieło artystyczne zatytułowane „Double Trio” to zbiór autorskich kompozycji gitarzysty oraz utworów powstałych w wyniku improwizacji kolektywnej muzyków biorących udział w nagraniach:

1. Xiamin
2. Lagaan In The Crawler
3. Misjo
4. Hollyn The Goat
5. Natarcz
6. Hunger Attack!

Kompozycje zostały nagrane w styczniu 2018 roku, w studiu nagraniowym Soyuz, w Łodzi w następujących składach:

Trio I (utwory 2, 4, 6):

Marek Kądziela – gitara, elektroniczne efekty brzmieniowe

Tomasz Dąbrowski – trąbka, microKORG

Tom Chistiansen – perkusja

Trio II (utwory 1, 3, 5):

Marek Kądziela - gitara, elektroniczne efekty brzmieniowe

Jacek Mazurkiewicz – kontrabas, elektroniczne przetwarzanie kontrabasu i perkusji

Krzysztof Szmańda - perkusja

Przedstawienie procesu kształtowania własnego języka improwizatorskiego i kompozytorskiego w kontekście głównych nurtów współczesnego jazzu wymaga na początku pracy ujęcia tematu w szerszej perspektywie. Autor słusznie zatem rozpoczyna od charakterystyki podstawowych elementów jazzu, następnie przedstawia etapy rozwoju tego gatunku wraz z ich głównymi twórcami. W kolejnych akapitach koncentruje się na gitarze jazzowej i gitarzystach, którzy mieli wpływ na kształtowanie roli tego instrumentu w jazzie.

W rozdziale II znajdujemy ciekawy opis różnorodnych czynników, które miały wpływ na obecny obraz tego gatunku. Główną tezę tego rozdziału jest przesłanie o przenikaniu się stylów muzycznych, łączeniu ich, zestawianiu w zespołach muzyków będących przedstawicielami odrębnych światów muzycznych – jednym słowem o eklektyzmie, który jest z pewnością istotną cechą współczesnej muzyki jazzowej.

Przedstawieniu szerszego kontekstu służą także akapity dotyczące charakterystyki współczesnego jazzu amerykańskiego i jazzu europejskiego. Autor pracy rysuje jego obraz przywołując nazwiska wybitnych instrumentalistów i kompozytorów, nazwy wytwórni płytowych, szkół jazzowych i klubów, wokół których koncentrują się działania mające wpływ na obecny kształt tego gatunku. Dowiadujemy się o innowatorach i ich poszukiwaniach. Padają nazwy koncepcji artystycznych, jak przykładowo M-Base, Stretch Music, Spektralizm, jest

mowa o europejskiej awangardzie i wpływach nordyckiej muzyki ludowej na jazz skandynawski.

Ta część pracy pozostawia pewien niedosyt. Dla ukazania kontekstu własnych artystycznych działań autora przydałaby się głębsza analiza wspomnianych nurtów i koncepcji współczesnego jazzu - tym bardziej, że tytuł pracy wskazuje na takie zamierzenia.

W kolejnej części pracy jej autor zajmuje się współczesnym polskim jazzem - wymienia nazwiska muzyków kilku pokoleń. Nawiązuje też do przemian polityczno-społecznych, które miały wpływ na rozwój tego gatunku w Polsce. Tu z kolei brakowało mi chociaż krótkiego odniesienia do działań polskich gitarzystów jazzowych. Z pewnością pozwoliłoby ono na jaśniejsze spojrzenie na kontekst dzieła muzycznego, będącego przedmiotem tej rozprawy. Może też, mówiąc o polskim jazzie, należało sięgnąć nieco dalej i wymienić kilka wcześniejszych płyt, do których można by odnosić się w dalszej części pracy, przykładowo płytę Tomasza Stańki pt. „Balladyna”.

W rozdziale III poznajemy kilku ważnych zdaniem autora pracy innowatorów, którzy mieli wpływ na kierunki rozwoju współczesnego jazzu. Padają nazwiska twórców wraz z krótką i pobieżną charakterystyką ich koncepcji. Żałuję, że autor pracy odszedł od idei przedstawionej w konspekcie pracy, który zawierała otrzymana przeze mnie dokumentacja. W konspekcie tym zawarty był rozdział poświęcony planowanej analizie stylu improwizacji oraz budowy utworów pod względem harmonii, melodyki i rytmiki wybranych twórców takich, jak Ornette Coleman, Peter Broetzmann, Derek Bailey, Rudi Mahal i wspomniany przeze mnie wcześniej Tomasz Stańko.

Dzieło muzyczne będące przedmiotem pracy nie wzbudziło moich zastrzeżeń. Materiał zawarty na płycie, jego walory artystyczne, wykonawcze oraz jakość samego nagrania oceniam wysoko. Mogę jasno stwierdzić, iż jest on wartościowy, oryginalny i interesujący.

W zasadniczej części pracy mgr Marek Kądziała bardzo szczegółowo opisuje każdy z utworów. Szczegóły jego koncepcji artystycznej ilustrowane są przykładami w zapisie nutowym. Autor słusznie w sposób skrupulatny omawia różnorodne techniki kompozytorskie i improwizatorskie będące treścią jego autorskiego języka artystycznego. Czytając pracę i słuchając opisywanego dzieła muzycznego odniosłem wrażenie, że mimo jasno określonej

free-jazzowej koncepcji, która sama w sobie może kojarzyć się z całkowitą wolnością – mgr Marek Kądziela kształtuje swoje muzyczne działania i muzyczne działania swojego zespołu w sposób bardzo świadomy.

Rozpoczynając od samej koncepcji kompozytorskiej trzeba zauważyć, że część utworów została skomponowana w sposób tradycyjny, choć i one zawierają części swobodnej zespołowej improwizacji, a część z nich natomiast powstała całkowicie w wyniku kolektywnej improwizacji. Mówiąc o tradycyjnym sposobie komponowania mam na myśli tworzenie i zapisywanie pewnych partii utworu, które następnie wykonywane są zgodnie z zamierzeniem kompozytora. Tu jednak trzeba wspomnieć, że również i one, w sensie formalnym, pojawiają się w trakcie wykonania w sposób niejako wyimprowizowany – *on cue*.

W warstwie kompozytorskiej, czy to zaplanowane, czy też wyimprowizowane, pojawiają się kolejne części utworów. Muzycy kształtują więc przebieg utworu w czasie rzeczywistym, pozostając w interakcji i improwizują słuchając się wzajemnie. W ten sposób prowadzona jest pewna narracja, którą można śledzić na przestrzeni każdego z utworów.

Równie ciekawa jest warstwa improwizatorska. Muzycy, w odróżnieniu od koncepcji obowiązującej w głównym nurcie jazzu, nie dzielą się rolami improwizatora – solisty i akompaniatorów, chociaż korzystają w kilku miejscach również i z tego sposobu. W przeważającej części jednak improwizują kolektywnie i rezygnują z wirtuozowskich popisów na rzecz operowania brzmieniem, barwą, fakturą, dynamiką i wielogłosową lub wielopłaszczyznową strukturą.

W warstwie brzmieniowej ciekawe efekty daje elektroniczne przetwarzanie brzmienia instrumentów. Przy czym przetwarza się nie tylko dźwięki gitary, ale również dźwięki kontrabasu i perkusji. Działanie to ma nie tylko wpływ na samo brzmienie zespołu, ale jest przez twórców wykorzystane do kształtowania dramaturgii i narracji improwizacji.

Artystyczna koncepcja dzieła muzycznego jest spójna i różnorodna jednocześnie. Język kompozytorski i improwizatorski gitarzysty jest niejako z jednej strony wspólnym mianownikiem dla działań wszystkich muzyków, a z drugiej dla pomysłów, konotacji i odniesień, od których muzyka zespołów mgr Marka Kądzieli aż się skrzy. Mówiąc o odniesieniach autor wymienia w swojej pracy twórczość zespołów Mahavishnu Orchestra,

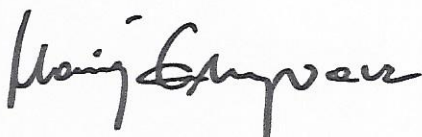
Radio Head, nurt jazz-rockowy i free-jazzowy. Mi osobiście przynajmniej część materiału kojarzyła się z dokonaniem jednego z ważniejszych zespołów o podobnym składzie z gitarą, trąbką i perkusją, a bez kontrabas - mianowicie z twórczością Tiny Bell Trio, pod szyldem trębacza Dave'a Douglasa. Tu jednak muszę wspomnieć o braku szczegółowych porównań popartych analizą. To one właśnie pokazałyby jeszcze wyraźniej kontekst procesu kształtowania języka artystycznego, o którym jest mowa w tytule pracy.

Konkluzja

Magister Marek Kądziera jest kreatywnym, utalentowanym i sprawnym gitarzystą i kompozytorem. Aktywnie działa na scenie muzycznej współpracując z renomowanymi twórcami. Jego dorobek artystyczny jest duży, wartościowy i interesujący. Obejmuje on koncerty i nagrania, w których gitarzysta brał udział jako lider i jako sideman.

Dzieło muzyczne będące przedmiotem pracy mgr Marka Kądziera jest wartościowe i oryginalne. Rozprawa doktorska napisana jest w sposób staranny i rzetelny. Pomimo moich zastrzeżeń co do niedociągnięć w przedstawianiu kontekstu działań artystycznych autora wobec nurtów współczesnego jazzu, o którym jest mowa w temacie, jasno stwierdzam, że praca jest wartościowa i godna mojej pozytywnej oceny.

W tym świetle pracę doktorską Pana mgr Marka Kądziera pt. „Kształtowanie indywidualnego języka improwizacji i kompozycji w kontekście głównych nurtów współczesnego jazzu” uważam za ważną i spełniającą wymagania oraz warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnioskuje o jej publiczną prezentację.

dr hab. Maciej Grzywacz prof. AM